

Korkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämisryhmän suositukset valinnoista ja niiden kehittämisestä

Korkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämisryhmä on 14.1.2016 hyväksynyt seuraavat suosituksen opiskelijavalintojen kehittämiseksi

Suosituksukset

Korkeakoulut suunnittelevat koulutuksen rakenteet ja valintamekanismit sekä opintojen aikana tapahtuvat suuntautumismahdollisuudet ja nivelvaiheet kokonaisuutena. Kokonaisuudesta viestitään koulutuksesta kiinnostuneille

- I. Korkeakoulut jatkavat ensimmäisen syklin (yliopistojen kandidaatintutkintoon johtava koulutus, ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus) koulutusten kehittämistä siten, että opiskelijoilla on enemmän ja joustavampia mahdollisuuksia suunnata opintojaan opiskelun aikana. Opiskelijat valitaan pääosin laajoihin kokonaisuuksiin.
- II. Korkeakoulut edistävät opintojen nopeuttamista ja sujuvoittamista suunnittelemalla koulutusohjelmien rakenteita (esim. laajat ensimmäisen syklin hakukohteet), korkeakoulun sisäisiä uudelleensuuntautumismahdollisuuksia, lain tarkoittamien siirto-opiskelijoiden valitsemista ja toisen syklin valintoja siten, että nämä muodostavat kokonaisuuden. Kokonaisuuden tulee välttää synnyttämästä väliinpuotoajia ja turhia opintoja.

Korkeakoulut tekevät yhteistyötä valintojen kehittämisessä ja käytännön järjestelyissä

- III. Korkeakoulut tekevät valintojen kehittämisessä sektori- ja alakohtaista yhteistyötä. Ylioppilastutkinnon hyödyntämisessä tehdään yhteistyötä myös Ylioppilastutkintolautakunnan kanssa. Tavoitteena on, että valinnoissa käytetään yhteisiä sektori- ja alakohtaisia valintaperusteita ja valintamenettelyitä (esim. valintakokeita).
- IV. Korkeakoulut määrittelevät korkeakoulukohtaiset opiskelijavalinnan perusteet ottaen huomioon alakohtaiset yhteistyörakenteet sekä valtakunnalliset suositukset. Alakohtaiset suositukset tulee tehdä hyvissä ajoin ennen korkeakoulujen omia päätöksiä, jotta korkeakoulu voi tehdä päätöksen suositusten noudattamisesta. Vastaavasti alakohtaisissa sopimuksissa otetaan huomioon korkeakoulujen päätöksentekoaikataulu.
- V. Korkeakoulut koordinoivat valintakoepäiviä. On vältettävä sijoittamasta valintakokeita päällekkäin aloilla, joihin tiedetään hakevan runsaasti samoja hakijoita. Myös IB- ja EB -tutkintojen kokeiden päivät tulisi mahdollisuuksien mukaan huomioida.

Korkeakoulut kehittävät yksinkertaisempia valintaperusteita ja valintamenettelyjä, jotka ovat hakijoille ja korkeakouluille vähemmän työläitä

- VI. Korkeakoulut hyödyntävät ylioppilastutkintoa ja toisaalta ammatillista perustutkintoa pääasiallisena valintaperusteena korkeakouluihin, silloin kun nämä erottelevat hakijoita tarpeeksi, mittaavat yleisiä valmiuksia, alalle soveltuvuutta ja/tai motivaatiota. Valintakokeeseen kutsuttavia karsitaan todistuksen perusteella vain, jos kaikkien hakijoiden todistukset voidaan pisteyttää yhdenvertaisesti. Koulutukseen tulee olla tarjolla myös väylä niille hakijoille, joiden todistusta ei voi pisteyttää ja joka ei sovellu todistusvalintaan. Yhdenvertaisuus lukiokoulutuksen ja toisaalta ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden välillä tulee varmistaa.
- VII. Valmennuskursseille markkinoita luovista valintamenettelyistä pyritään eroon. Korkeakoulut kehittävät valintamenettelyjä, jotka soveltuvuuden ja motivaation mittaamisen ohella parhaiten palvelevat nopeaa siirtymistä korkeakoulutukseen ja edelleen työelämään. Suositeltavia valintamenettelyitä ovat esimerkiksi päättelykykyä ja/tai aineiston omaksumista yms. mittaava pelkästään koetilanteessa jaettavaan materiaaliin perustuvat kokeet. On myös mahdollista kehittää

uudenlaisia pidennettyjä valintamenettelyjä, esimerkiksi avoimia kursseja, joiden perusteella opiskelijoita valitaan.

- VIII. Korkeakoulut seuraavat valintamenettelyjen toimivuutta. Tässä tulee erityisesti tarkastella valinnoissa menestymisen suhdetta opintomenestykseen.
- IX. Korkeakoulut kehittävät valintaperusteitaan (vähintään alakohtaisesti) yhdenmukaisiksi mm. seuraavilta osin:
- Pisteytys ja laskenta
    - a) ylioppilastutkinnon ja siihen rinnastettavien tutkintojen sekä muiden toisen asteen tutkintojen arvosanojen pisteytys, mukaan lukien IB-, EB- ja Reifeprüfung – tutkintojen arvostelun suhteuttaminen ylioppilastutkinnon arvosanoihin
    - b) eri reaaliaineiden arvosanojen pisteytys (alakohtaisesti)
    - c) valintatapajonojen (esimerkiksi yhteispistejono ja valintakoejono) määrittely ja käsittely
    - d) tasapistetilanteiden käsittely
  - Osaamisen osoittamisen käytännöt
    - a) kielitaitovaatimukset ja kielitaidon todentaminen
- X. Hakijan etu olisi, että valintaperusteet olisivat vakaita ja hitaasti muuttuvia. Valintaperusteiden tulisi olla todistusten pisteytyksen, ja valintatapa- ja hakijaryhmäkohtaisten valittavien hakijoiden osuukseen osalta pysyviä. Pysyvyydestä ei kuitenkaan saa muodostua edellisten vuosien hakijoita suosivaa käytäntöä. Mikäli pääsykoemateriaaliin tutustumista edellytetään, on suosittava maksutta jaettavaa ja helposti saatavilla olevaa materiaalia. Poikkeuksina valintaperusteiden pysyvyyteen
- mahdollinen ennakkoon tutustuttava materiaali tulisi vaihtaa vuosittain ja materiaali julkistaa vasta ylioppilaskirjoitusten jälkeen. Taidealoilla tästä voidaan aikataulun osalta poiketa.
  - ensimmäistä paikkaansa hakeville varattavien paikkojen määrää on mahdollisesti tarkistettava lähivuosina, koska ei-ensikertalaisena kohdeltavien määrä kasvaa vuosi vuodelta lain voimaantulon jälkeen.
- XI. Ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville varattavien paikkojen osuuden kohtuullisuutta arvioitaessa painoa voidaan säännösten perusteella antaa myös eri hakijaryhmiin kuuluneiden valittujen suhteelle aiemmissa valinnoissa hyväksytyistä. Korkeakoulun tulisi tarkastella eri hakijaryhmiin kuuluvien osuutta sekä hakijoista että valituista. Paikkojen varaaminen vaikuttaa jälkimmäiseen ja paikkojen varaamisen kohtuullisuutta tulee tarkastella suhteessa tähän.
- XII. Yliopistot kehittävät pelkkään maisterintutkintoon johtavan koulutuksen valintoja suuntaan, jossa hakijoita valitaan erilaisilla taustatutkinnoilla edellyttämättä täydentäviä opintoja. Opiskelemaan valituilta edellytettävien täydentävien opintojen enimmäismäärä (yhden vuoden opinnot) on määritelty yliopistojen osalta yliopistolain 37 §:ssä. Täydentäviä opintoja edellytetään mahdollisimman vähän tiukan tarveharkinnan mukaan ja koulutukseen valittavalta mahdollisesti edellytettävät täydentävät opinnot tulee olla helposti hakijan arvoitavissa. Opintojen alussa päätettävien täydentävien opintojen sijaan voitaisiin kehittää tukea tai tukiointoja, joita tarjottaisiin tarpeen mukaan tilanteessa, jossa opinnot eivät puuttuvan osaamisen johdosta etene.
- XIII. Hakijoiden mahdollisuuksien parantamiseksi ja välivuosien välttämiseksi korkeakoulut edellyttävät hakukelpoisuuden tuottavat opinnot ja todistukset niistä mahdollisimman myöhään, seuraavasti:
- Maisterivaiheen valinnoissa kandidaatin tutkinto edellytetään suoritetuksi mahdollisimman myöhään, esimerkiksi koulutuksen alkamislukukautta edeltävän lukukauden loppuun mennessä; todistus esitettävä paikkaa vastaan otettaessa.
  - Vastaavasti avoimessa korkeakouluopetuksessa tehdyt suoritukset edellytetään suoritetuiksi mahdollisimman myöhään. Mikäli haku aika on aikaisin keväällä ja käytäntönä on myöntää opiskeluoikeus seuraavan lukukauden alusta lähtien, suoritukset olisi hyvä edellyttää vasta kevätlukukauden opetuksen päätyttyä.

- IB- ja EB-tutkintojen osalta korkeakoulut käyttävät ehdollista valintaa, mikäli kelpoisuuden tuottavan tutkinnon tulosten julkistamisen ajankohta sitä edellyttää. Valinta on ehdollinen ainakin kelpoisuuden tuottamisen ja toisaalta arvosanojen osalta. IB- tai EB-tutkinnon keväällä suorittaneet valitaan ehdollisesti lukion tekemien arvosana-arvioiden perusteella, ja mikäli hakijan lopulliset arvosanat ovat näitä niin paljon alempia, että hakijan pisteet eivät riitä valintaan tai tutkintoa ei hyväksytä lainkaan, valinta raukeaa.

Korkeakoulut hyödyntävät lain tarjoaman mahdollisuuden siirto-opiskelijoiden valintaan

- XIV. Kukin korkeakoulu määrittelee koulutustensa osalta opinnot, joiden perusteella siirto-opiskelijoita otetaan, sekä vuosittain otettavien siirto-opiskelijoiden määrän (tai vaihteluvälin). Siirto-opiskelijoiden valinnan perusteiden tulisi pohjautua aiempaan opiskeluoikeuteen ja suoritettuihin korkeakouluopintoihin ja niissä menestymiseen. Edellytettävien opintojen määrittelyssä tulee tehdä alakohtaista yhteistyötä. Siirtyjät voidaan ohjata tarvittaessa myös soveltuvuuskokeeseen, mikäli esimerkiksi alalle soveltuvuuden osoittaminen sitä edellyttää. Myös valintakokeiden järjestäminen siirtyjille on mahdollista, jos opintomenestys ei erottele hakijoita tarpeeksi. Siirto-opiskelijan ottamispäätökseen tulisi sisällyttää arvio siitä, paljonko opintoja on siirtymisen jälkeen vielä suoritettava.
- XV. Siirto-opiskelijana siirtyminen tulee pääsääntöisesti mahdollistaa aikaisintaan ensimmäisen vuoden opintojen (n. 60 opintopistettä) jälkeen, kuitenkin niin, että siirtoa voisi hakea jo ensimmäisen lukuvuoden aikana.
- XVI. Siirtohaut voidaan järjestää yhtenäisessä aikataulussa kerran tai kaksi kertaa vuodessa tai jatkuvaa hakuaikaa hyödyntäen sellaisilla aloilla, joissa kaikki tietyt kriteerit täyttävät valitaan eikä aiemmin valittujen määrä vaikuta valitsemiseen.

Opintopolku.fi -palvelu hyödynnetään täysimääräisesti ja palvelua kehitetään edelleen

- XVII. Korkeakoulut tallentavat opintopolku.fi palvelussa näytettäväksi kaiken (ensimmäisen ja toisen syklin) tutkintoon johtavan koulutustarjontansa, mukaan lukien tiedot siirto-opiskelijoiden ottamisesta ja jatkossa myös erikoistumiskoulutusten tiedot. Tiedot tallennetaan, vaikka koulutusten erillishakuja ei toteutettaisikaan järjestelmän lomaketta hyödyntäen. Erillisten valintojen valintaperusteet kuvataan samassa muodossa ja yhtä tarkasti kuin yhteishaun hakukohteissa.
- XVIII. Opetushallitus kehittää opintopolku.fi -palvelun toiminnallisuutta yhteistyössä korkeakoulujen kanssa palvelemaan kaikkia ensimmäisen ja toisen syklin valintoja mukaan lukien erikoistumiskoulutusten valinnat ja siirto-opiskelijoiden ottaminen siten, että myös haut ja valinta voidaan järjestää opintopolun lomaketta ja valintalaskentapalvelua hyödyntäen, sekä hakemusten liitteiden käsittelyä tukien. Tulevaisuudessa varaudutaan myös kolmannen syklin tarjonnan tuomiseen opintopolkuun.

Hakukohteet määritellään yhdenmukaisesti

- XIX. Hakukohteen määritelmä: Samaan hakukohteeseen valitut saavat samanlaiset opiskeluoikeudet. Opiskeluoikeuden sisältö voi opintojen kuluessa kuitenkin tarkentua, kun opiskelija esimerkiksi valitsee pääaineen, suuntautumisen, opintosuunnan, suuntautumisvaihtoehdon, linjan, koulutusohjelman tai vastaavan. Koulutuksia, joissa opiskelijoiden opiskeluoikeudet ovat erilaisia ja opiskelijat opiskelevat pääsääntöisesti eri opintoja tai eri ryhminä opintojen alusta lähtien, ei tule koota yhdeksi hakukohteeksi. Käytännössä samaan hakukohteeseen valitut opiskelijat aloittavat opinnot samalla paikkakunnalla ja joko
- a) suorittavat saman koulutuksen opinnot
  - b) suorittavat alusta alkaen eriytyvät opinnot sen jälkeen kun ovat opiskelupaikan saamisen jälkeen valinneet pääaineensa, suuntautumisensa tai vastaavan vaihtoehdon tai
  - c) jakautuvat opintojen yhteisen alkuvaiheen jälkeen eri pääaineisiin tai suuntautumisiin opintomenestyksen mukaan tai muulla perusteella.

Yhteishaku ja erillishaut muodostavat selkeän kokonaisuuden, jota kehitetään myös jatkossa

- XX. Yliopistojen kandidaatin tutkintoon ja maisterintutkintoon johtavan koulutuksen haut sekä ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon

johtavan koulutuksen haut järjestetään lähtökohtaisesti yhteishaussa. Yhteishaun ulkopuolisia hakuja järjestetään harkiten. Yhteishakua ja erillishakuja kehitetään selkeäksi kokonaisuudeksi. Yhteishaun ulkopuolelle jätettävien koulutusten osalta korkeakoulujen tulisi toimia keskenään mahdollisimman samalla tavalla sopien yhteisiä hakuaikatauluja (esim. avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella tehtävät valinnat, siirto-opiskelijavalinta).

- XXI. Korkeakoulut järjestävät yhteishaun lisähakuja vain harkiten. Lisähakujen tarvetta pyritään ehkäisemään esimerkiksi ennakoimalla poissaolevaksi ilmoittautuvien opiskelijoiden määrät.
- XXII. Hakemuksen käsittelymaksu peritään kaksois- ja yhteistutkinto-ohjelmissa, mikäli hakijoiden hakukelpoisuus tarkastetaan suomalaisessa korkeakoulussa. Korkeakoulut järjestävät toimintansa niin että Opetushallitus voi periä maksun. Mikäli vastaavan ohjelman hakemukset käsitellään muussa maassa, maksuja ei peritä Suomessa.

Muita suosituksia

- XXIII. Opiskelijavalintoihin liittyvien oikaisupyyntöjen tarvetta vähennetään oikaisemalla selviä virheitä itse. Valintakokeen arvosteluun on voitava tutustua mahdollisimman pian arvostelun jälkeen. Oikaisupyyntöjen käsittelyaikataulua yhtenäistetään korkeakoulujen välillä.

Taustamuistio

1 Suositusten päivittäminen II vaiheen lainsäädännön hyväksymisen jälkeen

Korkeakoulujen opiskelijavalintoja uudistettiin pääministeri Kataisen ja pääministeri Stubbin hallituskausilla vaiheittain. Ensimmäisessä vaiheessa korkeakoulut saivat mahdollisuuden varata opiskelupaikkoja ensimmäistä korkeakoulupaikkaansa hakeville ja käyttöön otettiin korkeakoulujen yhteinen valtakunnallinen yhteishaku. Nämä uudistukset tulivat voimaan ja otettiin käyttöön syksyn 2014 opiskelijavalinnoissa, kun valittiin opiskelijoita keväällä 2015 alkavaan koulutukseen.

Uudistuksen toisen vaiheen tavoitteena on parantaa ensimmäistä paikkaansa hakevien asemaa edelleen. Toisessa vaiheessa korkeakoulut veloitetaan varaamaan yhteishaun hakukohteissa riittävä määrä paikkoja ensikertalaisille. EU/ETA alueen ulkopuolella korkeakoulukelpoisuuden tuottavan tutkinnon suorittaneilta peritään hakemuksen käsittelymaksu. Velvollisuus paikkojen varaamiseen ja hakemuksen käsittelymaksu otetaan käyttöön keväällä 2016 valittaessa opiskelijoita syksyllä 2016 alkavaan koulutukseen. Lakiin on myös otettu siirto-opiskelijan määritelmä ja korkeakoulujen velvollisuus ottaa siirto-opiskelijoita. Korkeakouluja kannustetaan tarjoamaan joustavia siirtymämahdollisuuksia korkeakoulun sisällä alalta toiselle tai korkeakoulusta toiseen siirtymään haluaville, jotta alan tai korkeakoulun vaihdon ei tarvitsisi tapahtua uuden opiskelupaikan hakemisen kautta.

Korkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämisryhmä valmisteli vuoden 2013 aikana suosituksia korkeakoulujen opiskelijavalintojen ja siirtymäkäytäntöjen kehittämiseksi. Suositukset julkaistiin OKM:n verkkosivuilla:

www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/opiskelijavalinnat/liitteet/20131202_Opiskelijavalintojen_kehittamisryhmä-Opiskelijavalintasuositukset-I.pdf

ja

www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/opiskelijavalinnat/liitteet/20131202_Opiskelijavalintojen_kehittamisryhmä-Opiskelijavalintasuositukset-II.pdf

Nämä suositukset koskivat korkeakoulujen yhteishaun sujuvuutta ja toteuttamista ja toisaalta yhteishaun ulkopuolella toteutettavia hakuja, siirtymäkäytäntöjä ja toisen syklin valintoja.

Uudistuksen II vaiheen säädösmuutosten vahvistamisen jälkeen on ollut syytä päivittää suosituksia, ja toisaalta valmistella opiskelijavalintojen tulevan kehittämisen periaatteita.

Sipilän hallituksen ohjelman¹ kärkihankkeena on työelämään siirtymisen nopeuttaminen. Tämä on kirjattu ohjelmaan seuraavasti (s.16):

"Nopeutetaan siirtymistä työelämään Tavoitellaan pidempiä työuria alkupäästä. Tehdään opintopoluista mahdollisimman joustavat koulutusasteiden sisällä ja välillä. Tuetaan nopeaa valmistumista sekä siirtymää työelämään.

- Uudistetaan korkeakoulujen valintakoemenettelyä.
- Otetaan käyttöön kolmas lukukausi korkeakouluissa.
- Lisätään toisen asteen koulutuksen ja korkea-asteen välistä yhteistyötä.
- Päivitetään kelpoisuusvaatimuksia julkisella sektorilla."

Hallitusohjelman toteutussuunnitelmassa² (s.32) kuvataan tarkemmin kärkihankkeen toteuttamista. Suunnitelman mukaan: "Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää yhdessä korkeakoulujen kanssa prosessin,

¹ http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Hallitusohjelma_27052015.pdf

jossa korkeakoulut uudistavat valintakoemenettelyjään tavoitteena vähentää tarpeettomia väli- vuosia ja aikaistaa korkeakouluopintojen aloitusta. OKM ohjaa rahoituksella korkeakouluja luopumaan pitkäkestoisesta pääsykokeisiin valmistautumisesta, jolloin tarve osallistua valmennuskursseille vähenee oleellisesti. Ylioppilastutkintolautakunta ja korkeakoulut laativat toimenpideohjelman ylioppilastutkinnon paremmaksi hyödyntämiseksi valintamenettelyssä.”

Kärkihankkeelle ei ole osoitettu erillistä rahoitusta, vaan ”Opetus- ja kulttuuriministeriö sopii korkeakoulujen kanssa työelämään siirtymistä nopeuttavista tavoitteista sopimuskautta 2017–2020 koskevissa neuvotteluissa vuonna 2016. Tavoitetta tuetaan suuntaamalla siihen korkeakoulujen strategiarahoitusta.”

Työelämään siirtymisen nopeuttamisen kannalta opiskelijavalintasuositusten tavoitteena on edelleen osaltaan nopeuttaa toiselta asteelta korkeakoulutukseen siirtymistä. Sen lisäksi, että opiskelupaikkoja varataan ensimmäistä opiskelupaikkaansa hakeville ja valintamenettelyitä uudistetaan, on syytä edistää käytäntöjä, jotka vähentävät korkeakouluissa jo opiskelevien ensimmäisen syklin valintoihin kohdistuvaa kysyntää. Näitä käytäntöjä ovat:

- opiskelijoiden valinta laajoihin ensimmäisen syklin koulutuksiin, jolloin (uudelleen) suuntautuminen voi tapahtua saadun opiskeluoikeuden sisällä. Toisaalta tavoitteena on kandidaatintutkinnon työelämärelevanssin lisääminen.
- siirtymäkäytäntöjen luominen korkeakoulujen sisällä ja korkeakoulujen välillä (lain tarkoittama siirto-opiskelu kesken tutkinnon suorittamisen)
- toisen syklin valintojen kehittäminen siten, että soveltuvina alempina tutkintoina pidetään laajasti eri tutkintoja ja mahdollisesti edellytetään täydentäviä opintoja. Lisäksi olisi selkeytettävä täydentävien opintojen (”siltaopintojen”) edellyttämisen periaatteita. Lain määritelmän mukaan täydentäviä opintoja voi edellyttää vain opiskelijaksi otetulta henkilöltä. Ennen opintojen aloittamista edellytettävät opinnot ovat valintaperusteisiin kuuluvia vaatimuksia, eivät täydentäviä opintoja.
- Muita mekanismeja ovat esimerkiksi seuraavat:
  - opintojen joustava rakenne (mm. sivuaineoikeudet ja sivuaineiden hyödynnettävyys osana tutkintoa)
  - korkeakoulurajat ylittävän opiskelun helpottaminen
  - korkeakoulujen täydennyskoulutus, avoin korkeakouluopetus ja hyvin markkinoidut erilliset opinto-oikeudet tutkinnon täydentämisen välineinä

2 Valintaperusteet ja koulutuksen rakenteet

2.1 Koulutusten rakenteet

Yhtenä keinona uudelleenhakeutumisen vähentämiseksi on opiskelijoiden valitseminen entistä laajempiin kokonaisuuksiin. Tämä edellyttää koulutusten sisällöllistä uudistamista. Tavoitteena ei ole hakukohteiden määrän vähentäminen sinänsä, vaan opiskelijoiden valinta laajempialaisiin koulutuksiin, joissa suuntautuminen, pääaineen valinta tms. tapahtuu opintojen aikana.

Tutkintojen sisällöllisen uudistamisen yhteydessä on huolehdittava tutkintojen työelämärelevanssista ja työelämään valmistamisesta. Muuttuvassa työelämässä korostuvat tietyn alan osaamisen lisäksi yleiset analyysitaidot, ongelmanratkaisukyky ja oppimisvalmiudet.

Suosituksia:

- I. Korkeakoulut jatkavat ensimmäisen syklin (yliopistojen kandidaatintutkintoon johtava koulutus, ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus) koulutusten kehittämistä siten, että opiskelijoilla on enemmän ja joustavampia mahdollisuuksia suunnata opintojaan opiskelun aikana. Opiskelijat valitaan pääosin laajoihin kokonaisuuksiin.

- II. Korkeakoulut edistävät opintojen nopeuttamista ja sujuvoittamista suunnittelemalla koulutusohjelmien rakenteita (esim. laajat ensimmäisen syklin hakukohteet), korkeakoulun sisäisiä uudelleensuuntautumismahdollisuuksia, lain tarkoittamien siirto-opiskelijoiden valitsemista ja toisen syklin valintoja siten, että nämä muodostavat kokonaisuuden. Kokonaisuuden tulee välttää synnyttämästä väliinpuotoajia ja turhia opintoja.

2.2 Yhteistyö

Valintojen kehittämisessä tulee tehdä yhteistyötä.

Monialaisten korkeakoulujen valintaperusteita koskevat linjaukset ja toisaalta kansallisessa alakohtaisessa yhteistyössä sovittavat yhteiset käytännöt eivät saa olla keskenään ristiriitaisia. Korkeakoulujen tulee yhteistyön organisoinnissa ja toisaalta omassa päätöksentekoaikataulussaan huolehtia siitä, ettei ristiriitatilanteita pääse syntymään. Yhteistyötä olisi hyvä tehdä myös yli kielirajojen (myös suomen- ja ruotsinkielisten saman alan koulutusten välillä). Valintaperusteiden kehittämistä tulisi jatkaa hakijoita entistä yhdenvertaisemmin kohteleviksi, selkeämmiksi, läpinäkyvämmiksi ja yhdenmukaisemmiksi.

Suosituks:

- III. Korkeakoulut tekevät valintojen kehittämisessä sektori- ja alakohtaista yhteistyötä. Ylioppilastutkinnon hyödyntämisessä tehdään yhteistyötä myös Ylioppilastutkintolautakunnan kanssa. Tavoitteena on, että valinnoissa käytetään yhteisiä sektori- ja alakohtaisia valintaperusteita ja valintamenettelyitä (esim. valintakokeita).
- IV. Korkeakoulut määrittelevät korkeakoulukohtaiset opiskelijavalinnan perusteet ottaen huomioon alakohtaiset yhteistyörakenteet sekä valtakunnalliset suositukset. Alakohtaiset suositukset tulee tehdä hyvissä ajoin ennen korkeakoulujen omia päätöksiä, jotta korkeakoulu voi tehdä päätöksen suositusten noudattamisesta. Vastaavasti alakohtaisissa sopimuksissa otetaan huomioon korkeakoulujen päätöksentekoaikataulu.
- V. Korkeakoulut koordinoivat valintakoepäiviä. On vältettävä sijoittamasta valintakokeita päällekkäin aloilla, joihin tiedetään hakevan runsaasti samoja hakijoita. Myös IB- ja EB -tutkintojen kokeiden päivät tulisi mahdollisuuksien mukaan huomioida.

2.2.1 Ensimmäisen syklin valintaperusteet

Korkeakoulut haluavat valita koulutuksiinsa soveltuvia ja motivoituneita hakijoita ja käyttää parhaiten näitä tekijöitä mittaavia valintaperusteita. Suurelta osin tällaiset valintaperusteet palvelevat myös korkeakoulujen tehtävää yhteiskunnassa: parhaat ja motivoituneet opiskelijat opiskelevat, valmistuvat ja siirtyvät yhteiskunnan eri tehtäviin nopeasti.

Toisaalta valintaperusteita ja -prosesseja tulee tarkastella valittavien opiskelijoiden ominaisuuksien ja yksittäisen korkeakoulun näkökulmaa yleisemmin opiskelemaan hakeutuvien ja koko yhteiskunnan kannalta. Hakupaine ei kohdistu tasaisesti eri koulutuksiin, ja samaan koulutukseen hakeudutaan useita kertoja.

Ensimmäisen syklin valintojen ja niiden valintaperusteiden kehittämisessä on otettava huomioon esimerkiksi seuraavia näkökohtia:

- Valintaperusteiden tulisi palvella nopeaa toiselta asteelta korkeakoulutukseen siirtymistä.
- Motivoituneet urastaan varmat ylioppilastutkinnon tai ammatillisen koulutuksen suorittaneet pitäisi saada nopeasti korkeakouluihin ja opiskelijoiksi. Selvää on, ettei tätä varmuutta voi suoraan mitata, mutta tämä on tavoite.
- Koulutusjärjestelmän kannalta on hyödyllistä, että koulutusasteelta seuraavalle pääseminen riippuu menestyksestä edellisellä asteella.
  - Lukion oppimäärän hallintaa ja sitä mittaavaa ylioppilastutkintoa ja toisaalta ammatillisen koulutuksen todistusta pitäisi hyödyntää laajasti pääasiallisena valintaperusteena korkeakouluihin, mikäli se erottelee hakijoita tarpeeksi. Sen sijaan voidaan kysyä, onko lukion oppimäärän hallintaa uudestaan mittaava valintakoe tämän jälkeen tarkoituksenmukainen hakijan valintaprosessiin investoiman ajan ja osaamisen kehittämisen kannalta.

- Tarjolla tulisi olla myös väylä, jossa menestystä toisella asteella ei (kelpoisuuden tuottamisen lisäksi) oteta valintaperusteissa huomioon. Mikäli osa hakijoista valitaan pelkän valintakokeen perusteella, voidaan miettiä, onko kyseiseen kokeeseen kutsuttavia tarkoituksenmukaista karsia todistuspisteiden perusteella.
- Usein esitetään ajatus, että alan opiskeleminen olisi paras tapa selvittää sekä hakijan, että korkeakoulun kannalta, onko hakija soveltuva. Korkeakoulujen opintojen sisällöt eivät useinkaan vastaa lukion ja ammatillisen koulutuksen sisältöjä sillä tavoin, että hakija voisi niiden perusteella arvioida alaa ja soveltumistaan sille.
  - Avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella tehtävät valinnat ja esimerkiksi MOOCit ”pitkittynä valintakokeena” voivat olla tältä kannalta hyviä valintamekanismeja. Toisaalta ne ovat korkeakoulujen kannalta myös työläitä. Osallistuja saa niistä joka tapauksessa hyödyllisiä osaamista osoittavia opintosuorituksia. Opetuksen tapahtuminen verkossa ja tenttiin osallistumisen mahdollistaminen esimerkiksi lukioissa edesauttaa alueellista tasa-arvoa.
- Voidaan myös pohtia, tulisiko hakupainealoilla, joissa valtaosa halukkaista ei saa opiskelupaikkaa ja/tai hakijat hakevat useita kertoja, valintaperusteiden kehittämisessä ottaa huomioon myös valitsematta jääneiden hakijoiden valintaprosessiin investoima aika ja siitä saama hyöty. Voidaan ajatella, että työläästä valintaprosessista ja siinä syntyvästä osaamisesta pitäisi olla hyötyä vaikka ei tulisikaan valituksi.
- Korkeakouluun hakevan etu olisi, että eri korkeakoulujen valintaperusteet olisivat sekä ammattikorkeakouluissa että yliopistoissa ainakin sektoreittain ja koulutusaloittain nykyistä yhdenmukaisemmat. Yhteisistä alakohtaisista valintakokeista olisi hyötyä. Yhteisen alakohtaisen valintakokeen etuna olisi hakijan kannalta se, että samalle alalle ei tarvitsisi esimerkiksi lukea runsaasti eri pääsykoekirjoja ja matkustaa pahimmillaan useille paikkakunnille kokeisiin.
- Valintaperusteiden tulisi olla suhteellisen pysyviä, kuitenkin niin, että pysyvyydestä ei muodostu rasiutta uusille ylioppilaille. Näin on esimerkiksi silloin, kun käytetään samoja pääsykoekirjoja vuodesta toiseen, minkä vuoksi toisen asteen koulutuksen päättävillä on selvästi vähemmän aikaa valmistautua valintakokeeseen. Toisaalta lukion oppimääriin perustuvien valintaperusteiden tulisi olla muuttumattomia useamman vuoden, jotta lukiolainen voi huomioida tämän lukion ainevalinnoissa. Jos valintaperusteena on lukion oppimäärään perustuva koe, olisi sen hyvä olla lukiolaisen tiedossa lukion alusta lähtien.
- Valintakokeisiin kutsuttavien valitseminen tulisi toteuttaa pohjakoulutuksesta riippumatta yhdenvertaisesti. Aiemmin (ammattikorkeakouluissa) oli tietyillä aloilla käytäntöjä karsia valintakokeisiin kutsuttavia aiemman opintomenestyksen perusteella. Tämä ei kuitenkaan koskenut esimerkiksi ammattitutkinnon suorittaneita. On siis tilanteita, joissa lukion tai ammatillisen perustutkinnon suorittaneita rajataan pois valintakokeista aiemman opintomenestyksensä perusteella, mutta valintakokeisiin pääsi osallistumaan täysin eri alalta suoritetun ammattitutkinnon pohjalta ilman karsintaa. Tämä johti tilanteeseen, jossa ylioppilaskirjoituksissa huonosti menestynyt suoritti hierojan tai koulunkäyntiavustajan ammattitutkinnon vain saadakseen kelpoisuuden, jonka perusteella pääsee valintakokeeseen ilman esikarsintaa. Tämä ei ole perusteltua, eikä myöskään tasapuolista
- Ylioppilastutkinto sähköistyy ja toisaalta korkeakoulujen opinnot ja esimerkiksi tenttimiskäytännöt digitalisoituvat eri tavoin. Myös valintamenettelyissä olisi hyödynnettävä digitalisaatiota.
- Myös valintakoepäivien koordinointi yli korkeakoulujen sektorirajojen olisi hakijan valinnanmahdollisuuksien kannalta toivottavaa, jotta hakijoilla on tosiasiallisia mahdollisuuksia valintoihin osallistumiseen eri aloilla.
- Valintamenettelyt jakautuvat muutamaaan kategoriaan seuraavasti:
  - yhden tai useamman oppiaineen lukion pakollisiin ja syventäviin kursseihin perustuvat kokeet (nykytilassa esim. luonnontieteet, tekniikka)
  - lukion oppimäärään tietyissä aineissa ja kokeessa jaettavaan aineistoon perustuvat kokeet (esim. lääketiede)

- o alan omaan kirjallisuuteen ja mahdollisesti koetilanteessa jaettavaan materiaaliin perustuva koe (esim. yhteiskuntatieteet)
- o päättelykykyä ja/tai aineiston omaksumista yms. mittaava pelkästään koetilanteessa jaettavaan materiaaliin perustuva koe
- o Valintakoetta pidemmät valintamenettelyt tai ”pidennetyt pääsykokeet” jollaisina voidaan pitää esimerkiksi MOOC –kurssin suorittamista tai pientä määrää avoimessa yliopisto- tai ammattikorkeakouluopetuksessa tehtyjä suorituksia.
- o tuottamistehtävät (esim. arkkitehtuuri, media, teatteri)

Suosituksset:

- VI. Korkeakoulut hyödyntävät ylioppilastutkintoa ja toisaalta ammatillista perustutkintoa pääasiallisena valintaperusteena korkeakouluihin, silloin kun nämä erottelevat hakijoita tarpeeksi, mittaavat yleisiä valmiuksia, alalle soveltuvuutta ja/tai motivaatiota. Valintakokeeseen kutsuttavia karsitaan todistuksen perusteella vain, jos kaikkien hakijoiden todistukset voidaan pisteyttää yhdenvertaisesti. Koulutukseen tulee olla tarjolla myös väylä niille hakijoille, joiden todistusta ei voi pisteyttää ja joka ei sovellu todistusvalintaan. Yhdenvertaisuus lukiokoulutuksen ja toisaalta ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden välillä tulee varmistaa.
- VII. Valmennuskursseille markkinoita luovista valintamenettelyistä pyritään eroon. Korkeakoulut kehittävät valintamenettelyjä, jotka soveltuvuuden ja motivaation mittaamisen ohella parhaiten palvelevat nopeaa siirtymistä korkeakoulutukseen ja edelleen työelämään. Suositeltavia valintamenettelyitä ovat esimerkiksi päättelykykyä ja/tai aineiston omaksumista yms. mittaava pelkästään koetilanteessa jaettavaan materiaaliin perustuvat kokeet. On myös mahdollista kehittää uudenlaisia pidennettyjä valintamenettelyjä, esimerkiksi avoimia kursseja, joiden perusteella opiskelijoita valitaan.
- VIII. Korkeakoulut seuraavat valintamenettelyjen toimivuutta. Tässä tulee erityisesti tarkastella valinnoissa menestymisen suhdetta opintomenestykseen.
- IX. Korkeakoulut kehittävät valintaperusteitaan (vähintään alakohtaisesti) yhdenmukaisiksi mm. seuraavilta osin:
- Pisteytys ja laskenta
    - a) ylioppilastutkinnon ja siihen rinnastettavien tutkintojen sekä muiden toisen asteen tutkintojen arvosanojen pisteytys, mukaan lukien IB-, EB- ja Reifeprüfung – tutkintojen arvostelun suhteuttaminen ylioppilastutkinnon arvosanoihin
    - b) eri reaaliaineiden arvosanojen pisteytys (alakohtaisesti)
    - c) valintatapajonojen (esimerkiksi yhteispistejono ja valintakoejono) määrittely ja käsittely
    - d) tasapistetilanteiden käsittely
  - Osaamisen osoittamisen käytännöt
    - a) kielitaitovaatimukset ja kielitaidon todentaminen
- X. Hakijan etu olisi, että valintaperusteet olisivat vakaita ja hitaasti muuttuvia. Valintaperusteiden tulisi olla todistusten pisteytyksen, ja valintatapa- ja hakijaryhmäkohtaisten valittavien hakijoiden osuuskien osalta pysyviä. Pysyvyydestä ei kuitenkaan saa muodostua edellisten vuosien hakijoita suosivaa käytäntöä. Mikäli pääsykoemateriaaliin tutustumista edellytetään, on suosittava maksutta jaettavaa ja helposti saatavilla olevaa materiaalia. Poikkeuksina valintaperusteiden pysyvyyteen
- mahdollinen ennakkoon tutustuttava materiaali tulisi vaihtaa vuosittain ja materiaali julkistaa vasta ylioppilaskirjoitusten jälkeen. Taidealoilla tästä voidaan aikataulun osalta poiketa.
  - ensimmäistä paikkaansa hakeville varattavien paikkojen määrää on mahdollisesti tarkistettava lähivuosina, koska ei-ensikertalaisena kohdeltavien määrä kasvaa vuosi vuodelta lain voimaantulon jälkeen.

2.2.2 Paikkojen varaamisesta ensikertalaisille hakijoille

Keväällä 2016 järjestettävissä valinnoissa ensi kertaa sovellettavan yliopistolain säännöksen (36 §) mukaan:

Yliopiston on yhteishaussa varattava osa opiskelupaikoista niille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa eivätkä vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa tai ovat ottaneet opiskelupaikan vastaan kevätlukukaudella 2014 tai sitä ennen alkaneesta koulutuksesta, mutta eivät ole suorittaneet korkeakoulututkintoa. Velvollisuus koskee valintaa alempaan ja sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen sekä valintaa sellaiseen ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen, jonka yliopisto järjestää ilman siihen kuuluvaa alempaa korkeakoulututkintoa.

Opiskelupaikkoja ei kuitenkaan tarvitse varata 1 momentissa tarkoitetulla tavalla valittaessa opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen taikka koulutukseen, johon yliopisto valitsee niin pienen määrän opiskelijoita, että paikkojen varaaminen asettaisi hakijat kohtuuttomasti eriarvoiseen asemaan.

Yliopisto voi varata osan opiskelupaikoista 1 momentissa tarkoitetuille hakijoille myös erillisvalinnoissa.

Yliopiston tulee turvata asianmukainen mahdollisuus päästä koulutukseen myös korkeakoulututkinnon suorittaneille ja opiskelupaikan vastaanottaneille. Yliopiston tulee huolehtia siitä, että eri hakijaryhmiin kuuluvien mahdollisuudet opiskelupaikan saamiseen eivät muodostu hakijoiden yhdenvertaisuuden kannalta kohtuuttoman erilaisiksi. Kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon eri hakijaryhmiin kuuluvien osuus hakijoista, mahdollisuus siirtyä opintoihin muutoin kuin yhteishaun kautta sekä muut näihin rinnastettavat seikat.

Vastaavasti ammattikorkeakoululain 28 b §:n mukaan:

Ammattikorkeakoulun on yhteishaussa varattava osa ammattikorkeakoulututkintoon johtavista opiskelupaikoista niille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa eivätkä vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa tai ovat ottaneet opiskelupaikan vastaan kevätlukukaudella 2014 tai sitä ennen alkaneesta koulutuksesta, mutta eivät ole suorittaneet korkeakoulututkintoa.

Opiskelupaikkoja ei kuitenkaan tarvitse varata 1 momentissa tarkoitetulla tavalla valittaessa opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen tai sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen taikka koulutukseen, johon ammattikorkeakoulu valitsee niin pienen määrän opiskelijoita, että paikkojen varaaminen asettaisi hakijat kohtuuttomasti eriarvoiseen asemaan.

Ammattikorkeakoulu voi varata osan opiskelupaikoista 1 momentissa tarkoitetuille hakijoille myös erillisvalinnoissa.

Ammattikorkeakoulun tulee turvata asianmukainen mahdollisuus päästä koulutukseen myös korkeakoulututkinnon suorittaneille ja opiskelupaikan vastaanottaneille.

Kohtuullisen määrän pohtimisessa voidaan käyttää hyväksi korkeakoulu- ja alakohtaisia toteumatietoja siitä, miten suuri osa opiskelemaan päässeistä on aiempina vuosina ollut ensimmäistä paikkaansa hakeneita ja valittuja. Aloituspaikkojen varaamista sovelletaan lain mukaan myös hakijaan, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan koulutuksesta, joka on alkanut keväällä 2014 tai sitä ennen mutta ei ole suorittanut korkeakoulututkintoa.

Kun järjestelmä otettiin käyttöön syksyn 2014 yhteishaussa valittaessa opiskelijoita keväällä 2015 alkavaan koulutukseen, ei-ensikertalaisia olivat ainoastaan tutkinnon jo suorittaneet henkilöt ja keväällä 2014 järjestetyssä yhteishaussa (ja muissa hauissa) syksyllä 2014 alkaneesta koulutuksesta paikan vastaanottaneet. Keväällä 2015 järjestetyssä yhteishaussa ei-ensikertalaisia ovat myös keväällä 2015 alkaneeseen koulutukseen opiskelupaikan vastaanottaneet, ja niin edelleen.

Paikkojen varaaminen tarkoittaa sitä, että ensikertalaisia valitaan vähintään varatun paikkamäärän mukainen määrä, mutta mahdollisesti enemmän, jos ensikertalaiset menestyvät valinnassa heille varattua paikkamäärää paremmin. Jos ensikertalaisten joukossa ei riittävästi hakijoita, tulee paikat voida täyttää muilla hyväksyttävissä olevilla hakijoilla.

KESU:n 2011-16 tavoitteiden (50% valituista uusia ylioppilaita) pitäisi ohjata kiintiön koon suunnittelua, vaikkakaan paikkojen varaaminen ei suoraan kohdistu uusiin ylioppilaisiin.

Suosituksset:

- XI. Ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville varattavien paikkojen osuuden kohtuullisuutta arvioitaessa painoa voidaan säännösten perusteella antaa myös eri hakijaryhmiin kuuluneiden valittujen suhteelle aiemmissa valinnoissa hyväksytyistä. Korkeakoulun tulisi tarkastella eri hakijaryhmiin kuuluvien osuutta sekä hakijoista että valituista. Paikkojen varaaminen vaikuttaa jälkimmäiseen ja paikkojen varaamisen kohtuullisuutta tulee tarkastella suhteessa tähän.

2.2.3 Suositukset toisen syklin valintaperusteista - syklien välisen uudelleensuuntautumisen edistäminen

Yliopistot ottavat pääsääntöisesti opiskelijat suorittamaan alempaa ja ylempää korkeakoulututkintoa. Useimmiten tutkintopari rakentuu kandidaattikoulutuksesta ja tähän liittyvästä maisterivaiheen koulutuksesta, tai useasta vaihtoehtoisesta maisterivaiheen koulutuksesta, joista opiskelija voi valita haluamansa (tähän voi myös liittyä valintamenettelyjä). Näiden lisäksi on *erillisiä maisteriohjelmia*, joissa määrittelevänä piirteenä voidaan pitää sitä, että kukaan opiskelija ei saa tällaisen koulutuksen opiskeluoikeutta kandidaatintutkinnon suoritusosoikeuden yhteydessä, vaan niihin järjestetään aina erilliset valinnat kandidaattivaiheen suorittaneille.

Ylemmästä ja alemmasta tutkinnoista koostuva tutkintorakenne tarjoaa luontevan opintojen uudelleen suuntaamisen vaiheen alemman tutkinnon suorittamisen jälkeen. Suomalaisessa yliopistossa kandidaatin ja maisterintutkinnon suoritusosoikeuden saanut opiskelija voi hakeutua kandidaattivaiheen jälkeen

1. oman yliopiston sisällä sellaisiin maisterivaiheen opintoihin, joihin alkuperäinen maisterivaiheen opiskeluoikeus ei oikeuta (esimerkiksi tiedekuntarajan yli)
2. oman yliopiston sisällä erilliseen maisteriohjelmaan
3. toisen yliopiston ei-erillisiin maisterivaiheen opintoihin (mahdollisesti siirtyen alalta toiselle).
4. toisen yliopiston erilliseen maisteriohjelmaan.

Edellä kuvatuissa tapauksissa on kyse uuden opiskeluoikeuden hakemisesta. Siirryttäessä yliopistosta toiseen tai saman yliopiston sisällä erilliseen maisteriohjelmaan syklien välillä, ongelmana voidaan nähdä se, että vanha opiskeluoikeus jää voimaan ja haittaa mahdollisesti yliopiston suunnitteluprosesseja.

Toistaiseksi ei ole selvää, olisiko tarpeen luoda käytäntöjä, joilla vältettäisiin turhien opiskeluoikeuksien syntyminen esimerkiksi tapauksissa, joissa opiskelija hakeutuu oman yliopiston sisällä ei-erilliseen tai erilliseen maisterivaiheen koulutukseen (tapaukset 1 ja 2 yllä). Asia vaatisi ongelman suuruuden selvittämistä.

Mahdollisuuksien tekeminen selväksi ja käytäntöjen yhdenmukaistaminen on opiskelijan ja hakijan etu. Tiedon tulisi löytyä keskitetysti opintopolku.fi -palvelusta.

Suositus:

- XII. Yliopistot kehittävät pelkkään maisterintutkintoon johtavan koulutuksen valintoja suuntaan, jossa hakijoita valitaan erilaisilla taustatutkinnoilla edellyttämättä täydentäviä opintoja. Opiskelemaan valituilta edellytettävien täydentävien opintojen enimmäismäärä (yhden vuoden opinnot) on määritelty yliopistojen osalta yliopistolain 37 §:ssä. Täydentäviä opintoja edellytetään mahdollisimman vähän tiukan tarveharkinnan mukaan ja koulutukseen valittavalta mahdollisesti edellytettävät täydentävät opinnot tulee olla helposti hakijan arvioitavissa. Opintojen alussa päätettävien täydentävien opintojen sijaan voitaisiin kehittää tukea tai tukiointoja, joita tarjottaisiin tarpeen mukaan tilanteessa, jossa opinnot eivät puuttuvan osaamisen johdosta etene.

2.3 Muut valintaperusteita koskevat suositukset

Suosituksset:

- XIII. Hakijoiden mahdollisuuksien parantamiseksi ja välivuosien välttämiseksi korkeakoulut edellyttävät hakukelpoisuuden tuottavat opinnot ja todistukset niistä mahdollisimman myöhään, seuraavasti:

- Maisterivaiheen valinnoissa kandidaatin tutkinto edellytetään suoritetuksi mahdollisimman myöhään, esimerkiksi koulutuksen alkamislukukautta edeltävän lukukauden loppuun mennessä; todistus esitettävä paikkaa vastaan otettaessa.
- Vastaavasti avoimessa korkeakouluopetuksessa tehdyt suoritukset edellytetään suoritetuiksi mahdollisimman myöhään. Mikäli hakuaika on aikaisin keväällä ja käytäntönä on myöntää opiskeluoikeus seuraavan lukukauden alusta lähtien, suoritukset olisi hyvä edellyttää vasta kevätlukukauden opetuksen päätyttyä.
- IB- ja EB-tutkintojen osalta korkeakoulut käyttävät ehdollista valintaa, mikäli kelpoisuuden tuottavan tutkinnon tulosten julkistamisen ajankohta sitä edellyttää. Valinta on ehdollinen ainakin kelpoisuuden tuottamisen ja toisaalta arvosanojen osalta. IB- tai EB-tutkinnon keväällä suorittaneet valitaan ehdollisesti lukion tekemien arvosana-arvioiden perusteella, ja mikäli hakijan lopulliset arvosanat ovat näitä niin paljon alempia, että hakijan pisteet eivät riitä valintaan tai tutkintoa ei hyväksytä lainkaan, valinta raukeaa.

2.4 Siirtohakujen valintaperusteet

1.8.2015 voimaan tulleiden säädösten mukaan:

Yliopisto ottaa siirto-opiskelijoita. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä tutkinnosta toiseen. (yliopistolaki 36.2 §)

Ammattikorkeakoulu ottaa siirto-opiskelijoita. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä koulutuksesta toiseen siten, että tavoitetutkintoon liitettävä tutkintonimike vaihtuu. (ammattikorkeakoululaki 28.2 §)

Yliopisto voi käyttää yhteishaun asemasta erillisvalintaa ottaessaan: -- 4) siirto-opiskelijoita; (yliopistolaki 36 a.2 §)

Ammattikorkeakoulu voi käyttää yhteishaun asemasta erillisvalintaa ottaessaan: -- 4) siirto-opiskelijoita; (ammattikorkeakoululaki 28 a.2 §)

Kun siirto-opiskelija ottaa vastaan uuden opiskeluoikeuden, hän menettää samalla siirron perusteena olevan opiskeluoikeutensa (yliopistolaki 43.2 §, ammattikorkeakoululaki 32.3 §).

Ns. yhden paikan -sääntö ei koske siirto-opiskelupaikan vastaanottamista. (yliopistolaki 38 §, ammattikorkeakoululaki 28 c §)

Siirto-opiskelijan oikeus suorittaa tutkinto määräytyy siirrossa saadun opiskeluoikeuden mukaisen tutkinnon perusteella. Tutkinnon suorittamisaikaan lasketaan myös se läsnä- ja poissaoloaika, jonka opiskelija on käyttänyt siirron perusteena olevan opiskeluoikeuden mukaiseen opiskeluun. Ennen lukuvuotta 2005—2006 opintonsa aloittaneiden tutkinnon suorittamisaikaan ei kuitenkaan lasketa siirron perusteena olevan opiskeluoikeuden mukaiseen opiskeluun käytettyä läsnä- ja poissaoloaika. (yliopistolaki 41 §)

Siirto-opiskelijan oikeus suorittaa tutkinto määräytyy siirrossa saadun opiskeluoikeuden mukaisen tutkinnon perusteella. Tutkinnon suorittamisaikaan lasketaan myös se läsnä- ja poissaoloaika, jonka opiskelija on käyttänyt siirron perusteena olevan opiskeluoikeuden mukaiseen opiskeluun. (ammattikorkeakoululaki 30.4 §)

Säädöksissä siirto-opiskelulla tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilö, jolla on opiskeluoikeus korkeakoulussa, siirtyy toiseen koulutukseen ja luopuu samalla vanhasta opiskeluoikeudestaan. Siirtymisellä ei tarkoiteta laajaan hakukohteeseen valitun suuntaumista opiskeluoikeuden suomien mahdollisuuksien mukaisesti.

Korkeakoulusektoreiden välinen siirtyminen tapahtunee pääsääntöisesti alemman korkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen toisen syklin opiskelijavalinnoissa, eikä tästä siten esitetä suosituksia, vaikka lain tarkoittama siirtyminen voi tapahtua myös sektoreiden välillä.

Käytännössä aiempiin korkeakouluopintoihin ja niissä menestymiseen perustuvia siirtoperusteita on helpointa määritellä koulutuksille, joilla on selkeitä lähialoja, samoin kuin sellaisille koulutuksille, joiden opintoja voidaan opiskella sivuaineena. Kunkin koulutuksen olisi kuitenkin määriteltävä opinnot, jotka

siirtyjällä edellytetään olevan suoritettuina. Aloilla, joita voi yleisesti opiskella sivuaineina, ei oman oppiaineen ulkopuolisia opintoja tarvinne määritellä. Siirtymiselle ei pitäisi olla enempää rajoitteita, kuin on aidosti tarpeellista. Kokonaan uuden opiskeluoikeuden hakemisen tarvetta voitaisiin myös vähentää helpottamalla opiskelua yli korkeakoulurajojen, esimerkiksi JOO-järjestelmää kehittämällä.

Korkeakoulun sisällä tapahtuvien siirtymien käytäntöjä ei ole syytä monimutkaistaa, mikäli tällä hetkellä on käytössä hyviä ja joustavia käytäntöjä. Käytäntöjen tunnettuudesta on kuitenkin huolehdittava hyvin. Esimerkiksi jos käytäntönä on että korkeakoulun tai sen osan sisällä voi siirtyä tiettyjen kriteerien täytyessä (esim. sekä nykyisen opiskeluoikeuden mukaiset pääaineen ja kohde pääaineen opintoja suoritettuna hyvin arvosanoin) omalla ilmoituksella, ei nykykäytäntöä ole syytä monimutkaistaa.

Siirtymäkäytäntöjen kehittämisen vaatimus koskee ennen kaikkea ensimmäisen syklin tutkinnon aikana tapahtuvaa siirtymistä. Tavoitteena on käytäntöjen joustavuus. Myös toisen syklin aikana voi tulla yksittäistapauksissa relevantti tarve siirtymiselle. Korkeakoulut pitänevät kriteerit joka tapauksessa melko tiukkoina toisen syklin aikana.

Ennen kaikkea siirtymäkäytäntöjä koskevaa tietoutta tulee laajentaa ja käytäntöjä yhtenäistää.

Suosituksissa on rajoitettu tarkastelemaan tapauksia, joissa siirtymät tapahtuvat aiemmin suoritettujen korkeakouluopintojen perusteella. Tapauksia, joissa koulutuksen (tai muun sopivan alan) opintoja ei voi opiskella sivuaineena, eivätkä siirtoperusteet käytännössä poikkeaisi yhteishaun valintaperusteista, ei ole käsitelty.

Tieto siirtymäkäytännöistä ja otettavien siirto-opiskelijoiden määrästä on tärkeää siirtymismahdollisuuksia selvittävälle, mutta myös henkilölle joka ei ole tullut kyseiseen koulutukseen valituksi, mutta harkitsee opiskeluoikeuden vastaanottamista jostain muusta vähemmän mieleisestä koulutuksesta. Tämän vuoksi siirto-opiskelijoiden määrä tulisi kertoa niin tarkasti kuin mahdollista. Selvää kuitenkin on, että tarkan lukumäärän määrittely voi olla mahdotonta, koska se esimerkiksi vaihtelee sen mukaan miten vuosikursseilla on tilaa.

Suosituksset:

- XIV. Kukin korkeakoulu määrittelee koulutustensa osalta opinnot, joiden perusteella siirto-opiskelijoita otetaan, sekä vuosittain otettavien siirto-opiskelijoiden määrän (tai vaihteluvälin). Siirto-opiskelijoiden valinnan perusteiden tulisi pohjautua aiempaan opiskeluoikeuteen ja suoritettuihin korkeakouluopintoihin ja niissä menestymiseen. Edellytettävien opintojen määrittelyssä tulee tehdä alakohtaista yhteistyötä. Siirtyjät voidaan ohjata tarvittaessa myös soveltuvuuskokeeseen, mikäli esimerkiksi alalle soveltuvuuden osoittaminen sitä edellyttää. Myös valintakokeiden järjestäminen siirtyjille on mahdollista, jos opintomenestys ei erottele hakijoita tarpeeksi. Siirto-opiskelijan ottamispäätökseen tulisi sisällyttää arvio siitä, paljonko opintoja on siirtymisen jälkeen vielä suoritettava.
- XV. Siirto-opiskelijana siirtyminen tulee pääsääntöisesti mahdollistaa aikaisintaan ensimmäisen vuoden opintojen (n. 60 opintopistettä) jälkeen, kuitenkin niin, että siirtoa voisi hakea jo ensimmäisen lukuvuoden aikana.
- XVI. Siirtohaut voidaan järjestää yhtenäisessä aikataulussa kerran tai kaksi kertaa vuodessa tai jatkuvaa hakuaikaa hyödyntäen sellaisilla aloilla, joissa kaikki tietyt kriteerit täyttävät valitaan eikä aiemmin valittujen määrä vaikuta valitsemiseen.

3 Suositukset valintojen sujuvoittamiseksi, opintopolku.fi -palvelun käytöstä ja hakujen järjestämisestä yhteishaussa ja erillishauissa

3.1 Opintopolun käyttö

Hakijoiden ja koulutuksesta kiinnostuneiden kannalta on tärkeää, että opintopolku.fi -palvelussa on kattava kuva korkeakoulujen koulutustarjonnasta. Hakijan kannalta on tärkeää, että tieto korkeakoulujen koulutustarjonnasta, hakeutumistavoista ja valintaprosesseista on helposti saatavilla. Kaiken koulutustarjonnan tulisi löytyä yhdestä paikasta. Myös haku ja valinnat voidaan toteuttaa korkeakoulujen sähköisen hakujärjestelmän avulla.

Hakemuksen käsittelymaksun perimiseksi käytännössä kaikkien ensimmäisen ja toisen syklin hauissa käytettävä opintopolku.fi -palvelua maksujen perimiseen. OPH vastaa lain mukaan hakemuksen

käsittelymaksun perimisestä ja korkeakoulut järjestävät toimintansa niin, että OPH voi maksun opintopolussa periä.

Korkeakoulut voivat käyttää hakuprosesseissa myös omia lomakkeitaan. Jos korkeakoulu käyttää omaa lomakettaan, aloittaa hakija hakuprosessinsa kuitenkin aina opintopolussa, josta siirrytään korkeakoulun omaan lomakkeeseen. Näin varmistetaan myös se, ettei korkeakouluille päädy hakemuksia joihin liittyviä maksuja ei ole maksettu. Opintopolkua kehitetään tulevaisuudessa (hakemuksen käsittelymaksujen tuotoilla) siten, että mm. liitteiden käsittelyä voidaan tukea opintopolussa.

Suosituks:

- XVII. Korkeakoulut tallentavat opintopolku.fi palvelussa näytettäväksi kaiken (ensimmäisen ja toisen syklin) tutkintoon johtavan koulutustarjontansa, mukaan lukien tiedot siirto-opiskelijoiden ottamisesta ja jatkossa myös erikoistumiskoulutusten tiedot. Tiedot tallennetaan, vaikka koulutusten erillishakuja ei toteutettaisikaan järjestelmän lomaketta hyödyntäen. Erillisten valintojen valintaperusteet kuvataan samassa muodossa ja yhtä tarkasti kuin yhteishaun hakukohteissa.
- XVIII. Opetushallitus kehittää opintopolku.fi -palvelun toiminnallisuutta yhteistyössä korkeakoulujen kanssa palvelemaan kaikkia ensimmäisen ja toisen syklin valintoja mukaan lukien erikoistumiskoulutusten valinnat ja siirto-opiskelijoiden ottaminen siten, että myös haut ja valinta voidaan järjestää opintopolun lomaketta ja valintalaskentapalvelua hyödyntäen, sekä hakemusten liitteiden käsittelyä tukien. Tulevaisuudessa varaudutaan myös kolmannen syklin tarjonnan tuomiseen opintopolkuun.

3.2 Hakukohde –käsitteen määrittely

"Hakukohde" –käsitteä ei ole määritelty lainsäädännössä, vaikka sitä laissa käytetään. Hakukohde voidaan määritellä haun ja valinnan seurauksena saatavan opiskeluoikeuden kautta. Hakukohteiden määrä vastaa siten sitä, miten monenlaisia erilaisia opiskeluoikeuksia on.

Suositus:

- XIX. Hakukohteen määritelmä: Samaan hakukohteeseen valitut saavat samanlaiset opiskeluoikeudet. Opiskeluoikeuden sisältö voi opintojen kuluessa kuitenkin tarkentua, kun opiskelija esimerkiksi valitsee pääaineen, suuntautumisen, opintosuunnan, suuntautumisvaihtoehdon, linjan, koulutusohjelman tai vastaavan. Koulutuksia, joissa opiskelijoiden opiskeluoikeudet ovat erilaisia ja opiskelijat opiskelevat pääsääntöisesti eri opintoja tai eri ryhminä opintojen alusta lähtien, ei tule koota yhdeksi hakukohteeksi. Käytännössä samaan hakukohteeseen valitut opiskelijat aloittavat opinnot samalla paikkakunnalla ja joko
- a) suorittavat saman koulutuksen opinnot
  - b) suorittavat alusta alkaen eriytyvät opinnot sen jälkeen kun ovat opiskelupaikan saamisen jälkeen valinneet pääaineensa, suuntautumisensa tai vastaavan vaihtoehdon tai
  - c) jakautuvat opintojen yhteisen alkuvaiheen jälkeen eri pääaineisiin tai suuntautumisiin opintomenestyksen mukaan tai muulla perusteella.

Kokonaan eri paikkakunnilla tapahtuvista koulutuksista tulee muodostaa erilliset hakukohteet. Usean koulutuksen liittämistä samaan koulutukseen ei pidä käyttää hakukohteiden mekaaniseen vähentämiseen, vetovoimaindikaattorien optimoimiseen, tms.

Niissä tapauksissa, joissa opintojen alkuvaiheen jälkeen opiskelijan tulee tietyn suuntautumisvaihtoehdon valitessaan vaihtaa opiskelupaikkakuntaa kesken opintojen, on asian selkeään viestintään hakukohteen/koulutuksen kuvauksessa kiinnitettävä erityisesti huomiota.

Päivä- ja monimuoto-opetuksena toteutettavien koulutusten tulee muodostaa pääsääntöisesti eri hakukohteet, jollei opiskelija todella saa valita opiskelumuotoa vapaasti.

Noudatettaessa tätä määritelmää tiukasti päädyttäisiin tilanteeseen, jossa hakukohteista tulee joissain tapauksissa hyvin pieniä (esim. instrumenttikohtaiset hakukohteet musiikin alalla), mutta tämä antaa oikean kuvan opiskeluoikeuksien kirjosta..

3.3 Yhteishakuun mukaan otettavat koulutukset

Keväällä 2016 järjestettävässä yhteishaussa ensi kertaa sovellettavan yliopistolain 36 a §:n mukaan:

Tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijavalinta järjestetään korkeakoulujen yhteishakuna, lukuun ottamatta valintaa jatkotutkintoon johtavaan koulutukseen.

Yliopisto voi käyttää yhteishaun asemasta erillisvalintaa ottaessaan:

- 1) opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden yliopisto on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa;
- 2) opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen;
- 3) opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen, pelkästään ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vastaavan vieraskielisen koulutuksen haun kanssa;
- 4) siirto-opiskelijoita;
- 5) opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella.

Vastaavasti ammattikorkeakoululain 28a §:n mukaan

Opiskelijoiden valinta ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin järjestetään korkeakoulujen yhteishakuna.

Ammattikorkeakoulu voi käyttää yhteishaun asemasta erillisvalintaa ottaessaan:

- 1) opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa;
- 2) opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen;
- 3) opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vastaavan vieraskielisen koulutuksen haun kanssa;
- 4) siirto-opiskelijoita;
- 5) opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella.

Hallituksen esityksen perusteluissa muutoksia perusteltiin seuraavasti:

HE 244/2014 yleisperustelut: ”Nykytilassa yliopistot järjestävät runsaasti erillishakuja ja näistä osan täsmälleen samassa aikataulussa yhteishaun kanssa. Keväällä 2013 Opetushallituksen yliopistohaku.fi -hakupalvelussa järjestettävässä yliopistojen yhteishaussa oli 482 hakukohdetta ja erillishaussa 1 378 hakukohdetta, joista 124:n hakuaika oli sama kuin yhteishaun hakuaika. Erillishakukohteista 497:n hakuaika päättyi vasta yhteishaun hakuajan päättymisen (1.4.2013) jälkeen. Erillishakujen hakukohteista 429 oli pelkkään alempaan tai alempaa ja ylempään tutkintoon johtavia hakuja. Ammattikorkeakouluissa ei nykytilassa järjestetä mittavia määriä erillishakuja. Hyväksyttävä peruste jättää haku yhteishaun ulkopuolelle voisi olla haun ja/tai koulutuksen aikataulun sopimattomuus yhteishaun aikatauluun. Nostamalla tämä kriteeri säädökseen, voitaisiin rajoittaa hakujen jättämistä yhteishaun ulkopuolelle.

Opetushallituksen ylläpitämien hakujärjestelmien lisäksi erillishakuja järjestetään myös yliopistojen omien hakupalveluiden ja -järjestelmien avulla. Useissa tapauksissa samaan koulutukseen voi hakeutua yhteishaun lisäksi samassa tai jossain määrin poikkeavassa aikataulussa järjestettävässä erillishaussa. Hakijan kannalta selkeämpää olisi, että koulutukseen haettaisiin mahdollisimman kattavasti yhteishaussa siten, että mahdolliset poikkeavat valintaperusteet olisivat tarjolla yhteishaussa samassa hakukohteessa vaihtoehtoisina valintaperusteina.

Edellä kuvatun perusteella ehdotetaan tarkennettaviksi säännöksissä perusteita, joilla korkeakoulut voivat jättää hakuja yhteishaun ulkopuolelle: yliopisto tai ammattikorkeakoulu voisi päättää jättää yhteishaun ulkopuolelle ainoastaan vieraskielisen koulutuksen sekä sellaisen rajatulle kohderyhmälle suunnatun koulutuksen, johon hakevien kelpoisuuden yliopisto tai ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen ja jonka järjestäminen ei ole mahdollista samassa aikataulussa yhteishaun kanssa. Lisäksi avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella tehtävät valinnat sekä siirto-opiskelijavalinnat voisi jättää yhteishaun ulkopuolelle.

Näin esimerkiksi tiedekilpailuissa menestymisen perusteella tehtävät ja muut pääasiallisesta valintatavasta poikkeavalla tavalla tehtävät valinnat järjestettäisiin kattavammin osana yhteishakua silloin, kun valinnat johtavat lukukauden alussa voimaan tulevaan opiskeluoikeuteen ja valintaprosessi voidaan järjestää yhteishaun aikataulussa.”

HE 244/2014 yksityiskohtaiset perustelut: ”**36 a §.** Yhteishaku ja erillisvalinnat. Uudessa pykälässä säädettäisiin yliopistojen opiskelijavalinnan toteuttamisesta yhteishakuna ja erillisvalintoina. Voimassa oleva

laki ei tunne erillisvalinnan käsitettä, joka on kuitenkin käytössä yliopistoissa. Erillisvalinnalla, josta voidaan käyttää myös nimitystä erillishaku, tarkoitetaan kaikkia opiskelijavalintoja yhteishakua lukuun ottamatta.

Yhteishaku asetettaisiin säännöksessä lähtökohtaiseksi opiskelijavalinnan toteutustavaksi tutkintoon johtavan koulutuksen osalta jatkotutkintokoulutusta lukuun ottamatta. Koulutus on tutkintoon johtavaa, kun opiskelijalla on oikeus suorittaa korkeakoulututkinto. Yliopisto voisi järjestää opiskelijavalinnan erillishakuna vain pykälän 2 momentissa luetelluissa tapauksissa. Poikkeukset yhteishaun käyttämisestä eivät olisi pakollisia, vaan yliopisto päättäisi erillishaun käyttämisestä 2 momentin mukaisissa tapauksissa. Pakollisista poikkeuksista luovuttaisiin pykälän selkeyttämiseksi ja yhteishaun ensisijaisuuden vahvistamiseksi. Pykälä korvaisi voimassa olevan lain 36 §:n 2 momentin säännökset.

Yliopisto voisi käyttää erillishakua valitessaan opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden yliopisto on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää samassa aikataulussa yhteishaun kanssa. Tämä poikkeus on ilman aikataulua koskevaa edellytystä jo nykyisessä laissa. **Aikataulua koskevalla vaatimuksella poikkeuksen alaa kavennettaisiin yhteishaun käytön lisäämiseksi. Aikatauluesteen olemassaoloa arvioitaessa otetaan huomioon sekä valinnan järjestämisen että opintojen aloittamisen ajankohta ja aikataulu.**

Erillisvalintaa voitaisiin niin ikään käyttää yhteishaun asemesta valittaessa opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen. Sama poikkeus on jo voimassa olevassa laissa. Poikkeusta täydennettäisiin mahdollisuudella jättää valinta yhteishaun ulkopuolelle otettaessa opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen maisterikoulutukseen samassa valinnassa vieraskielisen koulutuksen haun kanssa. Poikkeuksesta olla käyttämättä yhteishakua otettaessa opiskelijoita muun kuin yliopistolain nojalla rahoitettavaan koulutukseen luovuttaisiin. Ainakin osa tämän poikkeuksen alaan kuuluvista tapauksista voitaisiin edelleen jättää yhteishaun ulkopuolelle yllä kuvatun rajatuille kohderyhmille suunnattua koulutusta koskevan poikkeuksen perusteella.

Erillisvalintaa voitaisiin käyttää myös valittaessa opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella sekä otettaessa siirto-opiskelijoita. Pykälän 3 momenttina olisi voimassa olevan lain 36 §:n 6 momentti sellaisenaan. Momentti koskee yhteishaussa käytettävää korkeakoulujen valtakunnallista tietovarantoa ja opiskelijavalintarekisteriä.”

Uudet säännökset ohjaavat järjestämään haut entistä kattavammin yhteishaun osana. Sekä hakijoiden että korkeakoulujen näkökulmasta on tärkeää, että saman syklin samankaltaisiin koulutuksiin haetaan yhteishaussa mahdollisimman yhdenmukaisesti: samankaltaisten koulutusten tulisi olla kautta linjan joko yhteishaussa tai sen ulkopuolella. Esimerkkejä yhteishaun ulkopuolelle jätettävistä koulutuksista ovat esimerkiksi muuntokoulutukset, joissa soveltuvan tutkinnon lisäksi edellytetään tietynlaista työkokemusta, tms.

Suosituksset:

- XX. Yliopistojen kandidaatin tutkintoon ja maisterintutkintoon johtavan koulutuksen haut sekä ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen haut järjestetään lähtökohtaisesti yhteishaussa. Yhteishaun ulkopuolisia hakuja järjestetään harkiten. Yhteishakua ja erillishakuja kehitetään selkeäksi kokonaisuudeksi. Yhteishaun ulkopuolelle jätettävien koulutusten osalta korkeakoulujen tulisi toimia keskenään mahdollisimman samalla tavalla sopien yhteisiä hakuajankatauluja (esim. avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella tehtävät valinnat, siirto-opiskelijavalinta).

3.4 Yhteishaun lisähaut

Yhteishaussa voidaan järjestää lisähakuja. Korkeakoulujen yhteishaku järjestetään kaksi kertaa vuodessa, mikä antaa mahdollisuuden ottaa opiskelijoita täyttämättä jääneille paikoille seuraavassa yhteishaussa, eikä lisähakua tarvita.

Järjestettäessä lisähakua vieraskieliseen koulutukseen, prosessiin ehtivät käytännössä osallistua vain Suomessa asuvat.

Suosituksset:

- XXI. Korkeakoulut järjestävät yhteishaun lisähakuja vain harkiten. Lisähakujen tarvetta pyritään ehkäisemään esimerkiksi ennakoimalla poissaolevaksi ilmoittautuvien opiskelijoiden määrät.

3.5 Hakemuksen käsittelymaksu ja kaksois- ja yhteistutkinto-ohjelmat

Lain mukaan Opetushallitus perii kandidaatin ja/tai maisterintutkintoa opiskelemaan hakevilta hakemuksen käsittelymaksun – edellyttäen, että hakukelpoisuuden perusteeksi esitetään EU- /ETA-alueen ulkopuolisiin opintoihin. Hakemuksen käsittelymaksun peruste on hallituksen esityksen (HE 308/2014) mukaan EU/ETA-alueen ulkopuolisten tutkintojen oikeellisuuden tarkistamiseen ja korkeakoulukelpoisuuden arvioimiseen liittyvät kustannukset ja niiden kattaminen. Vaikka hakukelpoisuuden tarkistaminen tapahtuu korkeakoulussa, hyötyvät ne Opetushallituksen keräämästä maksusta, kun saadut hakemusmaksut otetaan ohjataan haku- ja valintajärjestelmän sekä -palveluiden kehittämiseen.

Kyseessä on siis hakemuksen käsittelymaksu, jolla on tarkoitus kattaa määriteltyjä erityiskustannuksia. Mikäli hakukelpoisuus tarkistetaan muualla kuin suomalaisessa yliopistossa, eikä suomalaisia hakujärjestelmiä käytetä, voidaan maksu jättää perimättä, koska lain tarkoittamia kustannuksia ei synny. Vastaavasti lain sanamuoto ja tarkoitus mahdollistavat maksun perimisen myös niiltä yhteisohjelmaan hakevilta, jotka eivät hae opiskeluoikeutta suomalaisessa yliopistossa, mutta jotka kuitenkin hakevat suomalaisen yliopiston kautta sen hakujärjestelmää käyttäen ja joiden hakukelpoisuus siten myös tarkistetaan suomalaisessa yliopistossa. Tällaisessa tapauksessahan lain tarkoittamat hakukelpoisuuden tarkistamiskustannukset syntyvät Suomessa.

Käytäntö vastaa kansainvälistä käytäntöä, ja esimerkiksi kaksinkertaisilta hakemusmaksuilta vältytään.

Yllä oleva tarkoittaa, että hakemusmaksu perittäisiin hajautetun haun ja kahdenvälisen ohjelmien hakujen lisäksi niissä keskitetyn haun ohjelmissa, joissa suomalainen yliopisto toimii koordinaattorina ja tarkistaa hakukelpoisuuden. Näissä maksu perittäisiin kaikilta hakijoilta riippumatta heidän suuntautumisestaan eri yliopistoihin ohjelman sisällä.

Suosituks

- XXII. Hakemuksen käsittelymaksu peritään kaksois- ja yhteistutkinto-ohjelmissa, mikäli hakijoiden hakukelpoisuus tarkastetaan suomalaisessa korkeakoulussa. Korkeakoulut järjestävät toimintansa niin että Opetushallitus voi periä maksun. Mikäli vastaavan ohjelman hakemukset käsitellään muussa maassa, maksuja ei peritä Suomessa.

3.6 Oikaisupyyntöjä koskevat suositukset

Oikaisupyyntöä koskevat yliopistolain ja ammattikorkeakoululain säännökset on 1.4.2015 alkaen yhtenäistetty. Opiskelijaksi hakenut henkilö saa vaatia yliopistolta kirjallisesti oikaisua opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa valinnan tulosten julkistamisesta.

Oikaisupyyntöjen määrää voidaan vähentää hyvillä käytännöillä. Ohjeistuksessa voidaan kehottaa hakijaa olemaan yhteydessä korkeakoulun hakutoimistoon tms. ennen varsinaisen oikaisupyyntönsä tekemistä. Opiskelijavalinnan tulosta ei saa oikaisupyyntönsä johdosta muuttaa kenenkään opiskelemaan valitun vahingoksi. Tämä koskee myös itseoikaisua.

Suosituks

- XXIII. Opiskelijavalintoihin liittyvien oikaisupyyntöjen tarvetta vähennetään oikaisemalla selviä virheitä itse. Valintakokeen arvosteluun on voitava tutustua mahdollisimman pian arvostelun jälkeen. Oikaisupyyntöjen käsittelyaikataulua yhtenäistetään korkeakoulujen välillä.